

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 8, 2021 | 26.08.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.8.92](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.8.92)

УДК 354:659.4

С. М. Синиця,

*к. е. н., доцент кафедри управління та адміністрування,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту Західноукраїнського
національного університету, м. Івано-Франківськ*

ORCID ID: 0000-0003-4791-7548

В. І. Данилишин,

*к. е. н., доцент кафедри управління та адміністрування,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту Західноукраїнського
національного університету, м. Івано-Франківськ*

ORCID ID: 0000-0003-2923-0806

ОСОБЛИВОСТІ PR В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

S. Synytsia

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Administration,
Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management of West Ukrainian National
University, Ivano-Frankivsk*

V. Danylyshyn

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Administration,
Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management of West Ukrainian National
University, Ivano-Frankivsk*

PECULIARITIES OF PR IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION

Стаття присвячена обґрунтуванню значення та особливостей здійснення зв'язків з громадськістю в сфері державного управління. Розглянуто підходи до трактування поняття PR, визначено основні функції. Узагальнено проблеми підготовки кадрів для PR в сфері державного управління. На основі критичної оцінки визначених науковцями проблем виділено ті, які є найбільш важливими та вирішення яких більшою мірою дасть результат саме для досліджуваної сфери та запропоновано звернути увагу на підготовку освітніх стандартів і використанні сучасних технологій навчання. Розкрито значення технології (електронна пошта, блоги, месенджери, соціальні мережі, веб-сайти), які використовуються в Digital PR державних органів та установ.

In modern conditions, there is a need to build relationships between government and society. The main purpose of the study is to reveal the features of public relations in the field of public administration. To achieve this, first of all, the theoretical foundations of the organization of public relations in the field of public administration have been formed.

Approaches to the interpretation of the concept of public relations are considered. The basic consideration as a part of management or as systems of communications is defined, necessity of their combination for sphere of public administration is proved. The essence of public relations in the field of public administration is revealed on the basis of their functions. Two industry-specific functions are identified, the management function and the communication function. This became the

main disclosure of the concept of public relations in the field of public administration in a combination of two approaches as a kind of management and purposeful organization of communications.

The principles of public relations in the field of public administration are generalized and supplemented: adequacy, mobility, systematization.

Problems on training of PR-specialists are systematized. These positions are held by specialists in various specialties (economists, lawyers, philologists, journalists, etc.). During their preparation, the discipline «Public Relations» was superficially taught or not taught. The main directions of improving their training in the field of public administration are identified: the development of educational standards and the use of modern learning technologies.

The importance of technology (e-mail, blogs, messengers, social networks, websites) used in Digital PR of government agencies and institutions is revealed.

Based on a critical assessment of the problems identified by scientists, the most important ones are identified and the solution of which will give more results for the research area and it is proposed to pay attention to the preparation of educational standards and the use of modern learning technologies.

Ключові слова: зв'язки з громадськістю; цифрові зв'язки з громадськістю; державне управління; органи державної влади; PR-фахівці.

Keywords: public relations; digital public relations; public administration; public authorities; PR-specialists.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі на державному рівні усвідомлено важливість спілкування та налагодження зв'язків з громадськістю. Суспільство стало більш активним - таким, що прагне до захисту своїх інтересів та врахування потреб. Проте не дивлячись на це, розповсюдженою проблемою органів державного управління залишається непривабливий імідж державної влади та недостатня довіра до впровадження в життя рішень державних структур. Не дивлячись на значне поширення інформації, залишається багато людей, які сприймають PR в сфері державного управління як маніпуляцію громадською думкою, або які розглядають це як засіб, за допомогою якого можна отримати економічні, політичні чи інші вигоди. В умовах сьогодення виникає об'єктивна необхідність розбудови взаємозв'язків між органами державного управління та суспільством, формування позитивного іміджу державної служби.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основна мета дослідження полягає в розкритті особливостей PR в сфері державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Процесу організації зв'язків із громадськістю в сфері державного управління присвячено праці таких українських та зарубіжних науковців, як О. Вакун, Я. Кобіна, В. Малиновський, А. Обольшова, С. Орлик, О. Руденко, І. Рябець, І. Семчук, А. Серант, З. Стежко, І. Толкачов, І. Пантелейчук та ін. Проте, не дивлячись на появу значної кількості праць в даному напрямі, необхідним є визначення особливостей PR в сфері державного управління з врахуванням сучасних тенденцій, зокрема розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій.

Проведення досліджень в даному напрямі зумовлені стрімким розвитком цифрових технологій, що дозволяє удосконалювати державну діяльність синхронно до розвитку досягнень науково-технічного прогресу.

Виклад основного матеріалу. Руденко О.І., провівши ґрунтовне дослідження зв'язків з громадськістю в умовах сучасного політичного процесу, систематизувала основні складові визначення PR:

- 1) динамічна управляюча система, в якій ланкою, що управляє, виступає суб'єкт PR, діяльність якого спрямовано на громадськість;
- 2) програмна діяльність;
- 3) система відносин, побудована на ресурсі «довіри» та «прозорості»;
- 4) робота з простором «ідеального», тобто громадською думкою, масовою та груповою свідомістю, системами політичних цінностей;
- 5) робота в інформаційному просторі;
- 6) система надійних каналів взаємодії із громадськістю;
- 7) система етичних відносин;
- 8) діяльність, технології, стратегії та методи якої удосконалюються й розвиваються [5, с. 9-10].

Не дивлячись на таку велику кількість складових, при розкритті сутності PR дослідники в переважній мірі дотримуються одного з двох підходів (розгляд як частини управління або як системи комунікацій).

Вважаємо, що для характеристики даного поняття в сфері державного управління значення мають обидва підходи, тобто це є і різновид управлінської діяльності, а також і цілеспрямована організація комунікацій.

Звичайно, що PR для органів державного управління та бізнес-середовища мають свої особливості як щодо основних принципів як концептуальних засад реалізації (таблиця 1), так і щодо їх учасників.

Таблиця 1.
Принципи PR в сфері державного управління

№ з/п	Принцип	Характеристика
1.	Адекватність	Склад PR-служб, об'єкт, технології та прийоми його діяльності повинні відповідати призначенню державного органу
2.	Мобільність	Здатність до швидкого коригування структури PR-служби, її напрямів та способів роботи відповідно до нових факторів
3.	Системність	Функціонування фахівців в сфері PR повинно включати налагоджену систему методів, прийомів, процедур взаємодії з відповідними групами суспільства

(узагальнено та доповнено на основі [3])

Вакун О.В., Семчук І.В., Грабчук О.В. виділяють такі відмінності між PR-службами у структурах державного управління від комерційних структур: вплив, який здійснює PR-служби; наявність необхідного набору засобів для успішної PR-діяльності; сфери охоплення PR; різноманітні рівні підвітності та відповідальності; витрати на PR [1]. В цілому погоджуючись з наведеним переліком, слід наголосити на специфічності функцій цих служб або PR фахівців в органах державного управління. Кобіна Я.І. [2] до таких специфічних функцій відносить функцію управління та комунікативну функцію, яка має вирішальне значення у зв'язку з характером взаємовідносин суб'єкта та об'єкта комунікації. Усі ці функції формують робочий день PR-фахівця, який має завдання забезпечити їх вирішення найкращим чином. Це означає захист, підтримку та /або створення хорошого іміджу через засоби масової інформації для громадськості.

В Україні PR-функції в сфері державного управління реалізуються не повною мірою, в основному через прес-службу, до обов'язків якої, як правило, належить:

- інформування громадян про діяльність державних установ;
- підготовка офіційних повідомлень та роз'яснень через засоби масової інформації для громадськості;
- підготовка та проведення прес-конференцій, зустрічей з журналістами;
- визначення достовірності опублікованої інформації.

Отже, в органах державного управління PR спрямовані переважно на надання інформації громадськості про проекти та досягнення в даній сфері або про діяльність виконавчих органів. Завдяки комунікації з суспільством PR є фундаментальною основою успіху державних проектів.

PR - це спеціальність та професія, яка вимагає ініціативи, динамізму, творчості, організованості і, перш за все, відповідальності тих, хто її здійснює, будучи базовою діяльністю для розвитку будь-якої державної чи приватної установи. Побудова PR-команди в сфері державного управління є непростим завданням, оскільки вимагає фахівців з різних напрямів. За кордоном для цих цілей часто залучаються спеціалізовані агентства, команди яких поєднують творчі здібності, великий досвід та професіоналізм, спрямовані на досягнення цілей комунікації та якісних результатів.

Проте в Україні наявні проблеми щодо підготовки кадрів для PR не тільки в сфері державного управління. Це пов'язано з тим, що ці посади займають фахівці різноманітних спеціальностей, в ході підготовки яких тільки поверхнево викладалася дисципліна «Зв'язки з громадськістю» або й взагалі не включалася до навчального плану. Відсутність освітнього стандарту із професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у університетах України призвела до неузгодженості навчальних програм з цієї професійної підготовки, істотно вплинула та впливає на якість системи PR-освіти в Україні [6, с. 44]. На думку С.В. Орлик, З.В. Стежко, така ситуація спричинена наявністю «...суперечливого становища між декларативними гаслами на державному рівні про необхідність ефективного налагодження та подальшого розвитку соціальних комунікацій у суспільстві та одночасним витісненням їх з галузі знань/науки» [4].

Коли ця сфера була новою, то такий стан підготовки був зрозумілим - зв'язки з громадськістю будувалися на практиці. Проте сьогодні є об'єктивна потреба в організації навчання нових фахівців. Крім того, оцінюючи результативність заходів, які проводилися, не можемо стверджувати, що ситуація кардинально змінилася. Так, наприклад, вважаємо недостатнім проведення підготовки прес-секретарів судів на семінарах (де вони отримують первинні навички спілкування із журналістами, ознайомлюються з правилами складання прес-релізів та роботою засобів масової інформації при проведенні прес-конференцій) для того, щоб «... поліпшити відносини між судами та громадськістю...» та стати «...потужним кроком на шляху зміцнення авторитету та підвищення іміджу судової влади України» [7].

Узагальнюючи основні проблеми та враховуючи нагальні потреби розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ЗВО України, І. Рябець рекомендує:

- відокремити спеціальності «Зв'язки з громадськістю» у межах галузі знань і напряму підготовки «Журналістика»;

- створити та впровадити освітні стандарти для професії фахівця із зв'язків з громадськістю із використанням міжнародного досвіду;
- впровадити інноваційні форми освіти - навчання-сендвіч (Sandwich);
- використати технології навчання - он-лайн, запровадження організації навчального процесу з отриманням диплому з подвійним ступенем (Joint Degree), організація навчання на базі двох європейських ЗВО різних країн [6, с. 46].

Без сумніву, наведені пропозиції заслуговують на увагу, проте, в першу чергу, слід зупинитися на підготовці освітніх стандартів та використанні сучасних технологій навчання. Так, враховуючи цифрові трансформації, які відбуваються на сучасному етапі в Україні, підготовку PR-фахівців в сфері державного управління слід здійснювати в напрямі Digital PR (цифрові зв'язки з громадськістю). Вони впроваджують нові форми комунікацій, якими представники органів державного управління можуть скористатися, щоб налагодити зв'язок зі своєю аудиторією.

Адже зростання Інтернету, електронної пошти дозволило не тільки бізнес-системам комп'ютерних технологій впливати на процеси бек-офісу, але й на розвиток відносин між державними органами та громадянським суспільством [8].

Digital PR переслідують ту саму мету, що і традиційні, з тією перевагою, що вони мають нові тактики та інструменти для зростання цифрового сліду державного органу за допомогою взаємодії з іншими основними учасниками у даній сфері, зокрема:

- блоги;
- веб-каталоги;
- новинні сайти;
- соціальні мережі;
- форуми.

Розвиток сучасних інформаційних технологій, змінюючи комунікаційну культуру, вносить зміни в процес роботи фахівців в сфері PR. Інтернет дозволив використовувати нові способи як для налагодження зв'язків між населенням та державними органами, установами, так і для самопрезентації наведених останніх учасників (таблиця 2).

Таблиця 2.
Основні технології для використання в Digital PR державних органів та установ

№ з/п	Технології	Значення для PR
1.	Електронна пошта	Забезпечує спілкування, дозволяє поширювати інформацію у випадку підписки користувачів на новини. Допомогає налагодити особисте спілкування з реальними та потенційними користувачами
2.	Блоги	Електронна платформа, що забезпечує поле для обговорення різних питань та пошуку відповідної інформації в сфері державного управління
3.	Месенджери	Першочергово слугують для налагодження комунікації між державними органами, установами та населенням, поширенню інформації про них
4.	Соціальні мережі	Основне призначення – використання для самопрезентації державного органу, установи. Дозволяють оперативно отримати зворотній зв'язок від аудиторії на розміщенні події, новини тощо. Можуть використовуватися для отримання та аналізу інформації щодо аудиторії, яка цікавиться сторінками державних органів, установ
5.	Веб-сайти	Розривають основні характеристики діяльності державних органів, установ – їх цілі, призначення, структуру, результати діяльності тощо. При відповідному налагодженні також сприяє організації спілкування з аудиторією, винесенню інформації на обговорення

Наведені технології дозволяють формувати віртуальні простори і спільності, пропонують державі нові способи і методи взаємодії. За таких умов організація PR створює нові можливості використання державної влади.

Висновки. Не дивлячись на те, що PR в органах державного управління на сучасному етапі недостатньо розвинуті, їх значення для сучасного демократичного суспільства складно переоцінити.

Розкриття сутності PR в сфері державного управління відбувається на основі їх функцій. Як специфічні для галузі, яка досліджується визначені дві - функція управління та комунікативна функція. Це і стало основною розкриття поняття PR в сфері державного управління в поєднанні двох підходів - як різновиду управлінської діяльності, так і цілеспрямованої організації комунікацій.

Розкриті проблеми щодо підготовки PR-фахівців та врахування особливостей побудови зв'язків з громадськістю дозволило визначити напрями удосконалення їх підготовки в сфері державного управління. Зокрема, обґрунтовано доцільність її здійснення в напрямі Digital PR, що забезпечить впровадження нових форм комунікацій, способів і методів взаємодії.

Список літератури.

1. Вакун О.В., Семчук І. В., Грабчук О. В. PR-служба в сфері державного управління: основні напрями розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 7. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2119>. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.7.31
2. Кобина Я.И. Public relations In the municipality: concept, role and functions. Коммуникология: электронный научный журнал. 2018. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/public-relations-in-the-municipality-concept-role-and-functions>.
3. Оболёшева А.А. Пути совершенствования коммуникаций в системе государственного управления. Таврический научный обозреватель. 2015. № 4-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/puti-sovershenstvovaniya-kommunikatsiy-v-sisteme-gosudarstvennogo-upravleniya>.
4. Орлик С.В., Стежко З.В. Зв'язки з громадськістю як сфера професійної діяльності в Україні. Соціум. Документ. Комунікація. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький, 2021. Вип. 11. С. 348–367
5. Руденко О.І. Зв'язки з громадськістю в умовах сучасного політичного процесу: автореф. дис... на здобуття н.ст. к.п.н. за спеціальністю 23.00.02 - політичні інститути та процеси. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2014. 18 с.
6. Рябець І. Тенденції становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні. Polish journal of science. 2020. № 31. С. 42-46
7. Суди мають налагоджувати зв'язки з громадськістю. Офіційний веб-сайт Національна школа суддів України. URL: <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/sudi-maut-nalagodjuvati-zvyazki-z-gromadskistu-1/>
8. Emina, K. (2020). Public Administration and Ethics in Digital Era. PINISI Discretion Review. Pinisi Discretion Review, vol. 3, issue 2, pp. 243- 260

References.

1. Vakun, O., Semchuk, I. and Hrabchuk, O. (2021), "Pr-service in the field of public administration: the main directions of development", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], vol. 7, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2119> (Accessed 13 Aug 2021). DOI: 10.32702/2307-2156-2021.7.31
2. Kobina, Ja.I. (2018), "Public relations In the municipality: concept, role and functions", *Kommunikologija: jelektronnyj nauchnyj zhurnal*, vol. 1, [Online], available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/public-relations-in-the-municipality-concept-role-and-functions> (Accessed 13 Aug 2021).
3. Oboljosheva, A.A. (2015), "Ways to improve communications in the public administration system", *Tavrisheskij nauchnyj obozrevatel'*, vol. 4-1, [Online], available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/puti-sovershenstvovaniya-kommunikatsiy-v-sisteme-gosudarstvennogo-upravleniya> (Accessed 13 Aug 2021).
4. Orlyk, S.V. and Stezhko, Z.V. (2021), "Public relations as a sphere of professional activity in Ukraine", *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia. Seriia: Istorychni nauky*, vol. 11, pp. 348–367
5. Rudenko, O.I. (2014), "Public relations in the modern political process", Ph.D. Thesis, 23.00.02 - political institutions and processes, *Derzhavnyi zaklad «Pivdennoukrainskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni K. D. Ushynskoho»*, Odessa, Ukraine, P. 18.
6. Riabets, I. (2020), "Trends in the formation and development of professional training of future public relations specialists in Ukraine", *Polish journal of science*, vol. 31, pp. 42-46
7. Official website of the National School of Judges of Ukraine, "Courts need to establish public relations", [Online], available at: <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/sudi-maut-nalagodjuvati-zvyazki-z-gromadskistu-1/> (Accessed 13 Aug 2021).
8. Emina, K. (2020). Public Administration and Ethics in Digital Era. PINISI Discretion Review. Pinisi Discretion Review, vol. 3, issue 2, pp. 243- 260.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2021 р.